

זבחים ג

משה שווערד

1. שפת אמת על זבחים דף ג/א

בגמ' אלא מהא כו' כתב לגרש הגדולה כו'. ותמוה דהא כבר תי' דאינתק לשם האי. ואפשר לומר דברי שא כיון דאמר הבעל לסופר שיכתוב לו גט מסתמא מכוון לזה. ולכן אפי' אי סתמא כשר מ"מ מסתמא כוון בפ' לזה האיש. אבל בסיפא מי לא עסקינן דהסופר א"י כלל אי יש לזה ב' נשים. א"כ מכוון סתמא לאשת פלוני וליתכשר לאחרת. ומשני דמ"מ אינתיק לי'. והטעם נראה דהא דסתמא כשר משום דלשמה קאי א"כ הוי כמתכוון לה ושוב פסול לאחרת:

2. תוספות גיטין דף כד/ב

לאיזו שארצה אגרש בו פסול - בגמרא מפרש משום דאין ברירה ואומר ר"י דאפי' מאן דסבר בעלמא יש ברירה הכא מודה משום דכתב לה לשמה משמע שיהא מבורר בשעת כתיבה וכן משמע בגמרא דקאמר אי איתמר בהא בהא קאמר ר' יוחנן דאין ברירה משום דבעינן לה לשמה משמע אע"ג דבעלמא יש ברירה הכא פסול משום דכתיב וכתב לה:

3. חזון איש [דמאי ט:י]

ונראה טוד ראי' דאין ברירה לא חייל כלל מהא דאמר ר"י גיטין כ"כ אי אף אחרון אינו פוסל משום אין ברירה, ואי א"כ ר"ל שכוף חייל בתערובות א"כ הוי ספק גירושין, ואף דהר"מ פסק שם בחמת דהוי ס"ג כבר פי' הר"ן שם הטעם דאין מספקא לן לדינא אי י"ב אצל למ"ד א"כ אין כאן ספק, והא דאמרינן זבחים ג' אי שא"כ דא"כ אין הכונה דהוי בחמת ס"ג אלא משום אין ברירה דאפשר שנכתב לשם אחרת גרע מסתמא ואין חנות לשמה כה"ג כלל.

4. רמב"ם הלכות גירושין פרק ג הלכה ד

יתר על כן אמר לסופר כתוב ואיזו שארצה אגרש בו וכתב הסופר על דעת זו וגירש בו אחת מהן הרי זה ספק גירושין...

5. כסף משנה הלכות גירושין פרק ג הלכה א

... ודאמר לסופר כתוב ואי זו שארצה אגרש בו כתב הרי זו ספק מגורשת הוא ... וא"ת א"כ היה לרבינו לפסוק באחרון דפסול דהיינו מד"ס ואם נשאת לא תצא ושאר דינין המבוארים בפ"י ולמה פסק הרי זו ספק מגורשת דהיינו אם נשאת תצא והולד ספק ממזר ושאר דינין המבוארים בפ' הנזכר. י"ל דכיון דקי"ל דבדרבנן יש ברירה כדאיתא בפרק משילין (ביצה דף ל"ח) משמע דמאי דאמרינן דבדאורייתא אין ברירה היינו משום דלחומרא אין ברירה אבל לקולא ודאי לא אמרי' דאין ברירה לפיכך אמר לסופר לאי זו מהם שארצה אגרש בו וכתב הסופר על דעת זו וגירש אחת מהן הרי זו ספק מגורשת ...

6. ספר יד בנימין

דף ג' בגמ' אלא מהא הכותב טופסי גיטין
לריך שיניח מקום האיש ומקום
האשה וכו'. נ"צ משמע אילו סתמא הי' כשר
הי' כשר זכה"ג. ולכאור' יש לתמוה דהא הכא
גריע טובא מסתמא שהרי הכא הסופר הוא
הכותב הגט ואפי' אם ירצה לכוון לשמה אינו
יודע לשם מי יכוון וזכה"ג אפי' אי אשה
היתה עומדת לגירושין נמי לא הי' מועיל
שהרי הצעל לא לווה להסופר לכתוב הגט,
[ונהי דאין כאן סיכרון בעלם דיני שליחות
וכמו שהוכיח הרשב"א צחי' לגיטין שם דזכתיבת
הגט לא צעי' שליחות אבל עכ"פ ענין לשמה
לא שייך כלל גבי הסופר] וא"כ מנ"ל להוכיח

דסתמא פקול צגט דילמא היכי שהצעל יכתוב
יכשר אפי' צסתמא, ונ"ל צזה דכשהסופר כותב
הגט מכוון לשם כל הגירושין שצעולם וכעין
שציאר צחזו"א קמא סי' מ"צ דהא דק"ד
צגמ' דסתמא כשר צגט היינו משום שמכוון
לכל הגירושין שצעולם. וצמסקנא דאין מועיל
היינו משום דצעי' לשם גירושין דידי', ועכ"פ
מוכיח צגמ' שפיר דסתמא פקול דאילו סתמא
כשר הי' לריך נמי להועיל זכה"ג כיון שמכוון
לשם כולם. וכן מה"ט צעי הגמ' להוכיח גם
מהא דשמע קול סופרים מקרין כו'.

7. ספר נזר הקודש

דההיא, מבואר לעיל דפסול, וא"כ איכא הכא בשלא
לשם אישות או לשם נכרית, דע"כ חסר בזה לשם
גירושין דההיא. וא"כ מאי פריך הש"ס מהא דלשם
חולין, ולמה הוצרך הש"ס לשנויי מטעם דסתמא פסול,
דהלא אפילו אם סתמא כשר הכא פסול מטעם דלא
הוה לשם גירושין, — ונראה דאין זה ענין לשלא
לשם גירושין, דכיון שכתוב בגט הענין הגירושין עם
הפרטים והשמות, וע"כ הסיפור הדברים מוכיח שהוא
לשם גירושין דההיא, ואין זה ענין להא דלעיל,
דשאני התם שע"כ אחת משתיים יש בזה א. שמכוון
שלא לגרש בגט זה כלל, ובמחשבתו סותר את מעשיו
ב. שמכוון לגרש את אשתו השניי' שהיא בשם הזה
גם כן, וא"כ חסר בזה כוונה לגירושין דההיא, — אבל
הכא שכתוב בגט שם אשתו, ומכוון לגרש אשה אחרת
דעלמא, אשר אין שמה כתוב בגט הזה, או לשם
נכרית, דפשיטא שאין לה שייכות לגט זה כלל, ע"כ
דמחשבה זו אינה מגרעא ענין גירושין באופן שתהי'
נקרא שלא לשם גירושין, דע"כ המעשה בעצמותה
תעיד על ענין גירושין רק הוא ענין לאו מינה, והו'
ענין לשם חולין דבקדשים דלאו מינה לא מחריב בה,
ובזה משני הש"ס דל מהכא, הוי סתמא, וסתמא פסול.

ג' ע"א גמרא ואפילו לשם נכרית נמי פסול וכו'
לכאורה יש להעיר הרי זה שלא לשם
גירושין כדלעיל, — דאפילו לשם גירושין דלאו

8. חזון איש | זבחים קמא מב:ב

ג' ח' ופסי' לשם נכרית כו', לכאורה קשה שהרי לשם נכרית לא היו לשם גירושין כלל, ולעיל פשיטא ל' דאפי' אי סתמא כשר מ"מ שלא לשם גירושין פסול, אמנם הא דס"ד דסתמא יהא כשר צגט היינו משום שמכוון לכל הגירושין שצטולם ומטעם זה פשיטא דצטין לשם גירושין וכו"ה דקדשים אפי"ג דסגי דסתמא מ"מ לשם קדשים צטין אצל כיון דקדשים צתמח צטין לשם אוחו קרבן דוקא כמו צגט אלא משום שהוא כבר קדוש וכי עבד עבודותיו ממילא צאוחו קרבן מתעבד אס לא שפקר צמתצתו צדריא עבודותיו מני הלכך

לא היו עקירה אלא כי מחשב צו לשם קרבן אחר אצל לשם חולין לאו כלום הוא וזה דקאמר הכא דל חולין הו"ל סתמא וסתמא כשר ר"ל וסתמא כשר משום דצתמח הוא מיוחד לשם מה שהוא אצל הכא דל נכרית הו"ל סתמא ר"ל כיון דצתמח לא הוי יחוד צגירושין הוא פסול.

9. "שחטה לשם חולין כשירה"

(a) שפת אמת על זבחים דף ג/א: "שם בגמ' קדשים דל חולין הו"ל סתמא וסתמא כשר. קצת קשה לפי טעמא דרבא לעיל דקדשים סתמן לשמן קאי. א"כ הכא דפי' בהדיא לשם חולין איך נימא בזה סתמן לשמן קאי וצ"ע"

(b) הגרי"ז על מסכת זבחים דף ב ע/א: "והנראה לומר בזה דהנה בעיקר הדין דמחשבה שלא לשמה דכשר ואינו מרצה יש לתקור, לפי מה דקימ"ל דסתם זבחים לשמן הם עומדים וסתמא כשר משום דבגופו של קרבן יש כבר חלות דין של לשמה, אם הפסול הוא דכשחושב שלא לשמה נפקע הסתמא וחסר לשמה, א דמחשבה שלא לשמה הוי מחשבה הפוסלת כמו מחשבת פיגול דהוי מחשבה הפוסלת, ולכאורה יש להביא ראיה מהא דחטאת לשם חולין כשירה, ואם נימא דהטעם דשלא לשמה פסול הוא משום דחסר הלשמה א"כ גם לשם חולין חסרה מחשבת לשמה, ובשלמא אי נימא דשלא לשמה הוי מחשבה הפוסלת ניחא דלשם חולין לא הוי מחשבת פסול, אמנם יש לדחות כיון דלשם חולין אינה מחשבה כלל לחול בגופו של קרבן ע"כ אינה מפקיעה מסתמא:"

(c) קהלות יעקב ס' ב---ADDENDUM

10. ספר יד בנימין

שם צגמ' חטאת שחטה לשם חולין כשירה. הנה צגמ' לא נתבאר מהו הדין צפסח שחטו לשם חולין, וז"ל הרמב"ם ז"ל פט"ו מפסוהמ"ק הלי"א "הפסח שחטו צמתצנת שינוי השם צין ששינה שמו לשם זבח אחר צין ששינה לשם חולין פסול שנאמר וואמרתם זבח פסח הוא לה" כו' עכ"ל, ולא נתבאר מקור ד"ז, וצכס"מ שם כ' "אפשר שהטעם מדכתיב צי' לה' משמע דלשם חולין פסול". וכבר דיברו מזה כל המפרשים ז"ל, גם צצה"ז תמה טובא מנ"ל להר"מ לחלק צין פסח לחטאת לענין זה דאין חולין מתללין קדשים יעו"ש. וצ"ליקוטי הלכות" כ' דאפשר הטעם דהוא צכלל שחטו שלא לאוכליו. והוסיף עוד דמה שהביא הר"מ קרא דואמרתם זבח פסח קאי אדלעיל ע"כ.

ואולם מנאחי צחי' "המאירי" לפסחים נ"ט ע"צ שהביא להדיא צשם הירושלמי דפסח לשם חולין פסול ממה שכתוב פסח הוא לה' ע"כ, והכי איתא צירושלמי פסחים פ"ה הל"צ "מנין שהוא צריך לשחטו לשמו ר' צא צשם רצ וואמרתם זבח פסח הוא לומר שאם שחטו לשם פסח הרי הוא פסח ואם לאו אינו פסח" וכו' ע"כ.

11. ספר יד בנימין

בגמ' ורמא מילתא אחריתי מי אמר רב יהודה
אמר רב כו' חטאת ששחטה לשם חולין
כשרה כו' והתניא תוכו ולא תוך תוכו ואפי'
כלי שטף מליל וכו'. לכא' מאד קשה להצין
ענם הדמיון להא דתוך תוכו בכלי חרס,
דבשלמא גבי מתעבה שלא לשמו בקדשים אמרי'
דמתעבת חולין אין זכותו ליתפס שמו על
הזבח לעקור שמו ממנו כיון דלאו מיני' הוא
וכמו שביאר רש"י ז"ל. משא"כ לגבי ענין של
תוך תוכו הרי עיקר כוונת הכתוב לומר דדוקא
תוכו נטמא ולא מה שנמלא תוך תוכו וא"כ
פשוט הוא דכל כלי שנמלא בתוך הכלי חרס
יהי' מאיזה מין שיהי מצטל את שם תוכו
מיני' כיון שסוף סוף עכ"פ לא הוי תוכו
אלא תוך תוכו. וזה ז"ע טובא לכא'.

12. "קדשים דל חולין מינייהו הוה ליה סתמא וסתמא כשירים"

- **רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ד הלכה י**
כל הזבחים צריך העובד שתהיה מחשבתו לשם הזבח ולשם בעליו בשעת זביחה ובשעת קבלת הדם ובשעת הולכת הדם ובשעת זריקתו על המזבח שנאמר ובשר זבח תודת שלמיו שתהיה זביחה עם שאר ארבע העבודות לשם שלמיו, וכן שאר הקרבנות, ואם שחט ועבד שאר עבודות סתם ולא חשב כלל בעולה ובשלמים הרי הן כשרים ועלו לבעלים.
- **כסף משנה הלכות מעשה הקרבנות פרק ד הלכה י**
...ואם כן יש לתמוה על רבינו למה כתב בעולה ובשלמים וכו' דמשמע דדוקא הני עלו לבעלים לשם חובה ולא חטאת ופסח והא ליתא דבכולהו סתמן כלשמן דמי ועלו לבעלים לשם חובה וצ"ע:
- **לחם משנה הלכות מעשה הקרבנות פרק ד הלכה י**
בעולה ובשלמים. מה שהקשה הרב בעל כ"מ ז"ל יש לתרץ דלאו דוקא נקט רבינו ז"ל עולה ושלמים למעוטי חטאת ופסח אלא אדרבה רבותא אשמעינן דאע"ג דעיקר לשם זבח בשלמים כתיב וכמו שהביא רבינו ז"ל לעיל מקרא דובשר זבח תודת שלמיו וכן בעולה כתיב לשם זבח בהדיא כמו שדרשו בסוף פ' ב"ש עולה לשם אפילו הכי אע"ג דבהדיא כתיב בהו כיון שהיה סתם כשר:

13. "אלא טעמא דרב כרבי אלעזר"

- עיין בשטמ"ק בסוף אות ד'

- קרבן אורה על מסכת זבחים דף ג/א

והשתא למסקנא הא דלשם חולין כשר לאו משום דלאו מיניה אלא גזה"כ הוא. ואע"ג דלר"א הוא דמסקינן הכי לרבנן נמי צ"ל דאל"ה נילף בק"ו קדשים מחללין כו'. דאע"ג דלא ס"ל ק"ו דר"א דמחיצה היינו משום דאית להו פירכא לא אם אמרת כו'. אבל בהאי ק"ו ליכא פירכא אלא לכ"ע מקרא הוא דילפינן דאין חולין מחללין ועי' ברכת הזבח מש"כ בזה. ...

- רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק טו הלכה ה

מפי השמועה למדו שהקדשים מחללין קדשים ואין החולין מחללין קדשים.

- רמב"ם פירוש המשניות - מסכת זבחים פרק א משנה א

ודע שאם שחט החטאת לשום חולין כשירה ולא עלתה לבעלים אבל תפסל אם נשחטה לשם קדשים אחרים. וזהו מה שאמר ולא יחללו את קדשי בני ישראל, קדשים מחללים קדשים ואין חולין מחללין קדשים.

14. רש"ש על זבחים דף ג/ב

גמרא ולא יחללו כו' קדשים מחללין כו'. פרש"י דחוק. ול"נ לפרש דהאי ולא יחללו כו' הוא אזהרה. ומפרש במאי את אשר ירימו. ר"ל במורם לקדשים. והאי את פירושו עם. או דפי' ולא יחללו היינו דאין כאן חילול (והוא ע"ד פרש"י) את אשר ירימו. והיינו חולין דאפשר להרימם ולהקדישם וזהו כעין דרשא דשמואל לקמן (יא ב):

מעשה וכמשנה. וכדברים לריכוס ועוד ברור
 וכתבתי ד"ץ לכעיר.
גם בלא ענין שינוי השם נראה דיש לחלק
 דדוקא חלות קנינים נהגה כחיתפסדי
 מעשה אבל חלות איסורא בעלמא לא הוי
 כמעשה ופסוק קדושין דף ג"ע ד"ב מ"ד.

סימן ב

בענין סתמא לשמה קאי

בהא דמבואר ריש זבחים דנקדשים סתמא
 כשר משום דסתמא לשמה קאי לכאוי
 בפשוטו כיון נראה דזכו משום דבהמה איכא
 כוונה לשמה חשיב שלא חישב בהדיא לשם
 עולה מ"מ מאחר שהוא יודע שזכ עולה
 ומתעסק בהקרבנו ודאי ע"ד ככשירא דעולה
 קעביר. וכן דמחשבה מפורשת ליכא מ"מ
 איכא מחשבה בעלמא בפנימיות מחשבתו
 דאדעתא דעולה קעביר כיון דלכתי קאי וכ"י
 סתמא אדעתא דבעלים קעביר שלמענם
 הקרבן כשר ולא אדעתא דאחר שאינו שייך
 לקרבן זה.

אבל אי"ל לפרש הכי מהא דתעלה לשם
 חולין כשר ומבואר בגמרא בעש
 משום דמחשבה דלאו מינה לא מחריב בה
 ודל חולין מהכא כ"ל סתמא, והתם כשחושב
 בהדיא לשם חולין הא ודאי ליכא כלל
 מחשבה לשמה אפילו בפנימיות מחשבתו
 וכן דלאו מינה לא הוי מחשבה הפוסלת
 עכ"פ מחשבת לשמה הא ליכא כלל/ומוכח
 דהא דסתמא כשר, חינו משום דגם דסתמא
 איכא מחשבת לשמה אלא משום דאי"ל כלל
 מחשבת לשמה ולריך רק שלא תהא מחשבה
 שלי"ש דמחריב בה.

וכן מוכח מהא דמנחות דף מ"ט דלמד"ה
 עקירה בעשות לא הוי עקירה בקרבן
 כשר ומראה היכא דנהכוונו בעשות לשם הרצו

מחשבה לפסול. דכל מעשה בעשות כמאן דלא
 עביר [משום דמחשבתו כחוטם דלבו אנוס
 וכדאמרין בשבועות דכ"ז וכ"ג כל עשות
 מחשבתו אנוס, ובהשואת רעק"א ז"ל מכדור"ה
 סי' ג"א דן דהא דמקח עשות בטל הוא מדין
 הנאי דכ"ל כאלו התוב שאלו עושה אלא
 אדעתא דכחא ע"ש ואכמ"ל] מ"מ הא מיכא
 עכ"פ כוונה דלשמה ליכא כלל אפילו בבעלם
 מחשבתו כיון דקסבור שאין זה עולה חשיב
 מוכח דהא דסתמא כשר הוא משום דאי
 כלל מחשבת לשמה [ולא משום דגם דסתמא
 איכא מחשבת לשמה]. וכן הוכיח בספר
 מנח"ב סי' ג' מהא דעקירה בעשות כשר
 דאי"ל כלל מחשבת לשמה כ"ל.

גם ממש"כ התוס' כאן דמעשה קטן הוי
 סתמא ויש לכשיר מדין סתמא לשמה
 חשיב דדיו כמתעסק ואין מחשבתו מחשבת
 מוכח נמי דכשירא דסתמא הוא משום
 "דאי"ל כוונה לשמה [ולא משום דאיכא
 כוונה לשמה] ורק מחשבת שלא לשמה הוא
 פוסל את הקרבן [בהשואת ופסח, ונשאר
 קרבנו לענין שלא עלו לבעלים], ולישנא
 דגמרא דקאמרין דכשר משום דסתמא לשמה
 קאי כיון שעלם הקרבן כבר הוקדש ותחייבה
 לשמו ותחייבו כל עשיותיו לשמה משעת
 ההקדש [ולא משום שהאדם בעושה סתמא
 מייחדו עכשיו, בשעת עבודה, לשמו].

ואכתי איכא לספוקי בהא דשלא לשמה
 פסול או לא עלו לבעלים לשם חובה
 כדילפינן לה מקראי אם זכו משום דשלא
 לשמו הוא מחשבת הפוסלת שזכו עיקר
 הילפותות דמחשבת קרבן אחר או בעלים
 אחר מחריב בה ופוסלו, או דיכוד הפסול
 דש"ש הוא משום שעי"ז פוגם ועוקר את
 הסתמא דלשמה הקצוב בהקרבן. וממילא
 פסול מחמת הסרון לשמה ומקרו בזה
 האחרונים ז"ל ע"י מאהבף אבל תורכ ח"ה
 סי' י"ד ובחידושי מרן בגר"ז ז"ל כנדפס
 בחכמות רחוקה דעת חשד דאי"ל דהא